

היכלי תורה

שיעורי תורה
רשק

החומר בעלון מתוך
מתיבתא
הגמרא של לומדי
הדרך היומי

ערש"ק פרשת תרומה ג אדר תשס"ט ♦ דף היומי בבלי: בבא קמא סא ירושלמי: קידושין כה

והעלה את נרתיה והאיר על עבר פניה

ברש"י: עשה פי ששת הנרות שבראשי הקנים היוצאים מצדיה מסובים כלפי האמצעי, כדי שיהיה הנרות כשתדליקם מאירים אל עבר פניה, מוסב אורם אל צד פני הקנה האמצעי שהוא גוף המנורה.

אין ענינה של הפרשה בציווי הדלקת המנורה, כי הפרשה כולה עוסקת רק במלאכת המשכן וכליו מהי צורתם וכיצד יהיו נעשים, ואילו ציווי עבודת הקרבנות והדלקת הנרות נתפרשו כל אחד במקומם.

אלא שכונת הפסוק כאן, שתהיה המנורה עשויה בצורת נרותיה ראויה להעלות בה את הנרות שיאירו אל עבר פניה, היינו שבהקשת הקורנס לפשט את איברי המנורה העמיד את הנרות מוטים לעבר הקנה האמצעי.

ברם, מעתה יקשה לאידך גיסא, אם כן, כאשר התורה מצוה על הדלקת הנרות בתחלת פרשת בהעלותך, מדוע הוצרך הכתוב לומר 'אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות', והלא כך היתה המנורה עשויה, ובעל כרחו של הכהן המדליק אי אפשר היה להדליק את הנרות באופן אחר. גם יש לדקדק בפירוש רש"י שם שכתב: ולמה? כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך. ולכאורה שאלה זו אינה מובנת, כי מאחר שהנרות קבועים במנורה כשהם מוטים, אין הברירה ביד הכהן המעלה את הנרות לבחור את צורת ההעלאה.

אלא שהענין הוא כך, שודאי בכל מלאכת המשכן וכליו יש בכל כלי טעם למה צורתו כך או כך, ומכל מקום הכהן העובד את עבודת המשכן באותו כלי, כמו הכהן המקריב על גבי המזבח, איננו צריך לדעת את טעמו של דבר מדוע נצטוו משה לעשותו דוקא כך ולא אחרת. שונה היה מעשה המנורה, שהכהן המעלה את הנרות חייב לדעת את טעם הדבר שנצטוו משה לעשות את המנורה כשהנרות מוטים. אם בעת ההדלקה יכוין רק לקיום המצוה גרידא, ולא ידע את הטעם שבעבורו נעשתה המנורה כך, הרי החסיר זה בקיום המצוה.

זו כונת הפסוק בפרשת בהעלתך העוסק בציווי ההדלקה, ולפיכך אמר: 'אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות', היינו שיהא הכהן המדליק מכוון לטעמה של הטיית הנרות לעבר האמצעי. על זה תמה רש"י ושאל: ולמה? כלומר, מה נשתנה פרט זה במעשה המנורה מכל מלאכת המשכן שאין בהם ענין זה? ועל כך משיב רש"י: כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך.

ע"פ דברי דוד

'אוצר המגילה' – מתנה לכל תלמיד

יצא לאור מבית 'ממלכת התורה - עוז והדר', על מגילת אסתר וענייני פורים.

'אוצר המגילה' שהופיע זה עתה בשערי עולם התורה, ויצא לאור לראשונה בתחילת שבוע זה, כבר נתפס כמתנה ייחודית ומבוקשת, המתאימה ביותר להענקת מלמדים ורמ"ם לתלמידיהם, במהלך ימי פורים הבאים עלינו לטובה.

בראשיתו מובאת 'מגילת אסתר' עם כל מפרשיה, בעימוד מחודש ומפואר, עם 'אוצר מפרשי המגילה', מפירוש רש"י אבן עזרא ובעל הטורים. ועמם פירוש 'ראשון לציון' לבעל האור החיים ז"ל, ו'מגילת סתרים' לבעל ה'נתיבות' ז"ל, ועוד הרבה מפרשים נודעים על ענייני מגילת אסתר.

אחריהם מובא מדור 'כפתור ופרח' שהוא ליקוט משובח על ענייני המגילה, ממאות ספרי המפרשים והחסידות, ולצידם נדפס 'קדושת לוי' לפורים במהדורה מחודשת ומפוארת. בסופו מופיע לראשונה קונטרס מיוחד המכיל סיפורים ומעשיות מצדיקי הדורות נבג"מ אודות הנהגותיהם בימי הפורים.

'אוצר המגילה' מודפס על נייר קרם איכותי ומשובח והוא מופיע בגודל בינוני, גודל נח במיוחד לאחיזה בשעת קריאת המגילה.

כבר בימיה הראשונים של הופעת המהדורה הראשונה נרשם ביקוש עצום למהדורה זו, ורבים מיהרו לרוכשה, ביניהם רבים הקונים מתנה זו לתלמידים או הורים לילדיהם.

במוקד ההזמנות של 'עוז והדר' נערכו לספק את הספר למוסדות ומלמדים המבקשים לרכשו במרוכז. מוקד ההזמנות בטלפון מספר 03-543-5757 ובחנויות הספרים המובחרות.

זהירות ממחלה מדבקת

בש"ך (ח"מ סי' שיב סק"ב) כתב בשם הרמ"א בתשובה (סי' כ) שאם חלה השוכר או אשתו אין המשכיר יכול לעכב עליו שלא יכנס. ובסוף התשובה שם כתב, כי מה שאומר שהוא חולי מתדבק כולו הבל, ומי שלבו נוקפו אומר כן, כי השם יתעלה הוא המוחץ והרופא, ואם היה כדברי המשכיר בטל כל דיני ביקור חולים כי לא מצינו בשום מקום שחילקו בין חולי מתדבק לשאינו מתדבק. וכן הובאו דברי הרמ"א בשכנה"ג (יו"ד סי' שלה הגה"ט אות ב) שאין חילוק לענין ביקור חולים בין חולי המגפה לחולים במחלות אחרות, זולת בעלי ראתן.

והנה ברמ"א (יו"ד סי' קטז ס"ה) כתב בשם המהרי"ל עפ"י סוגיין שיש לברוח מן העיר כשיש דבר רח"ל.

ובספר חסידים (סי' תרעג) כתב שלא ירחץ אדם שהוא מוכה שחין עם יהודי אחר אא"כ יודיענו שנאמר ואהבת לרעך כמוך ולא תעמוד על דם רעך. ורבינו בחיי (פ' קרח) כתב על הפסוק 'הבדלו מתוך העדה' בזה הלשון 'ומה שהצריך לומר הבדלו והקב"ה יש בידו להמית ולהחיות ולא היה צריך הבדל אצלו, שהרי יכול הוא להמית את הרבים ולהחיות א' בתוכם, וכמ"ש ז"ל ב' וג' מתכסים בטלית א' השנים מתים והאמצעי ניצל, וכענין שכתוב יפול מצדך אלף, אלא כדי שלא ידבק בהם האויר הרע שבמכת הדבר כענין האמור באשתו של לוט ותבט אשתו מאחריו, או מטעם שאמרו ז"ל כשהמדת הדין מתוחה אינו מבחין בין צדיק לרשע'.

ובנשמת כל חי מהגר"ח פלאגי (ח"ב חו"מ סי' מט) נשאל על רופא שהוא רופא לנגפים במגיפה ורוצים למנוע בעדו שלא יכנס בביהכ"ס שמא יתנגפו בנוגע אליו, וכתב שהדין עמהם, והביא תשו' רמ"א הנ"ל, וכתב שמדברי הרמב"ן רבינו בחיי והצינוני באשתו של לוט מבואר ששייך התדבקות בחולאים ודלא כרמ"א, וכיון שכן חייב הרופא להתרחק מבני אדם שלא ינגפו על ידו והוא בלא תעמוד על דם רעך עיי"ש.

בדברי יציב (חו"מ סי' עט) כתב שאולי כוונת הרמ"א רק על ביקור חולים ששייך לבקרו מרחוק קצת וכדו' באופן שיוהר שלא יתדבק בו, חוץ מבעלי ראתן שמבואר בסוגיין שסכנה אף לישיב בצלו. אך משמעות לשון הרמ"א לא נראה כן, וגם מהראיה שהביא מפרק המדיר דלא חשבו למום אשה רק בחולי נכפה שהוא מין ראתן אבל בשאר חולי לא אמרינן הכי, והרי באשתו הוא מתקרב אצלה, ומוכח דס"ל דלא שייך כלל ענין מתדבק.

ולדינא כיון דלא קיי"ל כהירושלמי א"כ לכאורה ליכא חיובא עליו להכניס עצמו בספק סכנה כדי לרפאות את חברו. אך למה שנתבאר לחלק בין רבים ליחיד אפשר דבמחלה המתדבקת שעלול לפרוץ מגיפה רח"ל, ואם לא ירפא אותם הוי סכנת רבים כיון שכל רופא יסלק ידיו מזה ולא יהא מי שירפא אותם, בכה"ג אפשר שחייב להסתכן בנפשו, ובזה יציל הרבים, וצ"ע לדינא.

זרק לאשפה עוף שהטמינו בו מעות

בנדרים (כה.) מסופר על אדם שהיה תובע מחברו מעות שלוה ממנו, ובא לפני רבא, אמר רבא ללוה שישלם את חובו, טען הנתבע פרעת'ך, אמר לו רבא אם כך לך תשבע שפרעת את חובך. הלך הנתבע והביא קנה חלול ובתוכו הניח את הזוזים שהוא חייב לו, ובא לבית דין כשהוא נשען על מקל זה. כשבא לבית הדין ביקש הנתבע מהמלוה שיאחוז לרגע את הקנה בידו עד שהוא ישבע, ולקח הנתבע ס"ת ונשבע שפרע את כל חובו, שהרי עכשיו נמצאים המעות ביד המלוה ולא נשבע לשקר, בראות המלוה כך, רגז ושבר את מקלו של הנתבע, וכשנשבר המקל ראו הכל את המעות, והתגלה שקרו של הנתבע.

בבן יהוידע (שם ד"ה אזל, הו"ד בפניני הלכה שם) כתב להסתפק מה היה הדין אילו היו הם עומדים על שפת הים, ולאחר שהנתבע נשבע, רגז המלוה והשליך את הקנה עם המעות שבתוכו לים, ואח"כ הודה הלוה שלא פרע מקודם את חובו למלוה, אם באופן זה אומרים שהמלוה חייב לשלם ללוה על ההיזק של מעותיו שהשליך לים, וממילא בטל חובו של הלוה למלוה, או שמא אין המלוה חייב על כך שזרק את הקנה לים, היות שלא היה צריך להעלות בדעתו שיש בקנה מעות.

ודן שם עפ"י ההלכה המבוארת בסוגיין ושו"ע (חו"מ סי' שפח ס"א), לגבי מדליק גדישו של חברו והיו טמונים בתוך הגדיש דברים, וכן לגבי אדם שהזיק חפץ מסויים ולא העלה על דעתו שיש בתוכו דברים יקרים, פטור מלשלם, אלא שנחלקו הפוסקים (ברמ"א שם) במקרה שיש עדים על מה שהיה בתכולת הכלי שהזיק, יש הסוברים שאף באופן זה יש לפטור את המזיק, ויש הסוברים שבאופן זה נאמן המזיק ונוטל בשבועה.

והנה מעשה שהיה, באחד שעזב את ביתו למשך כמה שבועות, וביקש משכנו שיכנס מידי פעם לביתו לראות שאין בו תקלות, לאחר כמה ימים הבחין שהמקרר מופעל ללא צורך, וניתק אותו מהעלקטרי, לאחר כמה ימים נכנס שוב לבית והרגיש שם ריח רע, משחיפש אחר הריח מצא במקפיא עוף שהתקלקל, נטל אותו אדם את העוף וזרקו לאשפה. כאשר חזר השכן הבחין שהעוף נזרק לאשפה, ותבע את שכניו וטען שהטמין בתוך העוף סכום כסף גדול. בפתחי חושן (נזיקין פ"י הערה פט) פסק שזורק העוף פטור, כיון שיכול לטעון קים לי [שסובר] כהדעה (עיי' שו"ע שם) שכל שלא היה צריך לעלות על דעתו שיש שם מעות וכדו', כגון שאין הדרך להניח שם מעות פטור, אף אם ההיזק נעשה בידים.

ועיי' במשנה הלכות (ח"י סי' רחצ) שדן באחד שזרק כוס עם מים של חברו לאשפה, ולא ידע שהיו בתוכו עדשות, וע"ע בדברי הגאונים (כלל נא סי' ד), ובאבני זכרון (ח"ב סי' סט).

משלוח מנות בכסף

בשו"ת תרומת הדשן (סי' קיא) נשאל, בדין השולח לחבירו בפורים חלוקים וסדינים וכיוצא באלה, האם יוצא ידי חובת משלוח מנות. וכתב שמכיון שעיקר טעם משלוח מנות כדי שיהיה סיפק לכל אחד לקיים סעודת פורים כדת, אין יוצאים ידי חובה במשלוח מנות של חלוקים וסדינים. ועוד שלא מצינו בשום מקום שנקרא בשם מנות אלא דבר מאכל ומשתה. וכן דקדק הרמב"ם (מגילה פ"ב ה"טו) בלשונו, וכתב, חייב אדם לשלוח לחבירו שתי מנות בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אוכלים. ונראה ששתייה בכלל אכילה. ואילו במתנות לאבינונים כתב הרמב"ם (שם ה"טז) וחייב לתת מתנות לעניים וכו', מעות או מיני תבשילים או מיני אוכלים. ומוכח שלגבי משלוח מנות סובר הרמב"ם שאינו יוצא אלא בדברי מאכל ומשתה.

אולם במטה משה (סי' תתריז) כתב, שגם האבל צריך לקיים משלוח מנות איש לרעהו, שאבל חייב בכל המצוות (סוכה כה:). ודוקא בשר או מעות ישלח, ולא תפנוקים העשויים לשמוח בפורים, הוא לא ישלח, וגם אחרים לא ישלחו לו, כיון שלשמה הם עשויים. וכן נהג מהר"ם, וכן הורה מהר"ל.

ובשו"ת הלכות קטנות (ח"ב סי' קסג) כתב, השולח לחבירו מעות כסות וכלים למשלוח מנות, אם יוכל למוכרם מיד ולקנות לצורך סעודה מועיל, ובמגילה (ז:) אמרו, רב מרי שלח לרבה זנגבילא ופלפלי, שהנאה המביאה לידי מאכל כמאכל דמי.

בשו"ת פתחי שערים (סי' מז) כתב, שלכאורה יש לומר שיוצאים ידי חובת משלוח מנות בכסף, שהרי מעשר שני הנאכל בירושלים צריך להיות פרי מפרי וגידולי קרקע כמבואר בסוגיין, ועם כל זה יכול לחלל בירושלים כסף על פרוטות, מפני שיכול לקנות בהם צרכי אכילה. ושוב דחה זה לפי מה שכתבו האחרונים בשם בעל מנות הלוי, שצריך לשלוח דבר המביא לידי חיבה ורעות, ואם כן יש לומר שצריך להיות דבר הראוי לאכילה בעצמו, ולא מעות.

גנב שמן מנר חנוכה אם צריך לשלם

במנחת שי (ח"ו סי' ח) כתב, מי שהדליק נר חנוכה ונתן שמן כשיעור, ודלק הנר קצת, ובא אחד וכיבה את הנר בתוך זמן השיעור ולקח השמן מחבירו, אינו חייב לשלם על השמן, כיון שהמדליק יצא ידי חובת מצוותו שהרי הדין הוא שכבתה אין זקוק לה, ואם נכבה הנר בתוך זמן השיעור אינו צריך לשוב ולהדליקו וקיים מצוותו, וכמו"כ כשכיבהו חבירו ג"כ קיים המצוה, וא"כ זה נהנה וזה לא חסר.

אולם בשו"ת חבלים בנעימים (ח"ג סי' לה) כתב, שאם היה המעשה לפני ליל חנוכה האחרון פשוט שחייב לשלם לו, שהרי יכול להדליק את השמן שנשאר ביום שלמחרת. ואף אם היה המעשה בלילה השמיני שעפ"י ההלכה (שו"ע או"ח סי' תרעו ס"ד) צריך לשרוף את השמן שנשאר, מ"מ אם יקח אדם את השמן, הרי הוא חייב לשלם על כך, ואין הבדל אם הנר כבה מעצמו או שכיבהו בידים.

יסוד דבריו כתב להוכיח מסוגיין, שדעת תנא קמא שהמניח נרו מבחוץ אף אם הנר הוא נר חנוכה, הרי הוא חייב, ולעיל (כב.) מבואר שלדעת ריש לקיש אשו משום ממונו, אם כך הרי ראייה ברורה שאף נר חנוכה שהוקצה למצותו הרי הוא בכלל ממונו, שאם לא כן לא היה חייב על נזקיו. [בענין חיוב אשו כשאינו ממונו, ראה תוס' (לעיל כב. ד"ה אשו), ופני יהושע (שם בא"ד וגבי גץ)]

וידוי לפני שמעידים מלאכים על עבירות

כתב הרמב"ם (תשובה פ"ב ה"ב ג) ומה היא התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו מומחשבתו, ויגמור בלבו שלא יעשה עוד, וכו', צריך להתוודות בשפתיו ולומר עניינות אלו דגמר בלבו. כל המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב, הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת לו עד שישליך השרץ, וכן הוא אומר (משלי כח יג) 'ומודה ועוזב ירוחם'.

השל"ה הק' (מסכת יומא עמוד התשובה) כתב בשם התולעת יעקב, צריך להתוודות ולפרוט, וכל המתודה אין דינו מסור כי אם בידו של הקב"ה, ורחום הוא ונחם על הרעה, ולפי שהאדם קרוב אצל עצמו אינו נידון על פיו, שנאמר 'אשר ירשיעון אלקים' ואמרו בסוגיין פרט למרשיע את עצמו, והעושה כן הקב"ה מעביר לו על כל פשעיו, דכתיב (תהלים לב ה) 'אמרתי אודה עלי פשעי לה' ואתה נשאת חטאתי סלה'.

ובכתבי הרמ"ע מפאנו (גלגולי נשמות, ליקוטים אות ט) כתב, ידוע לכל בר בי רב, שעיקר התשובה היא הוידוי, וכתב העשרה מאמרות הטעם, משום שהוא מודה בקנס, ומודה בקנס הוא פטור. [וכע"ז מבואר בזוהר הק' (פנחס דף רלא)].

אמנם הביא שבזוהר הק' אמרו שישנם מלאכים שמשוטטים בכל העולם ורואים מעשה בני אדם, וכשבית דין העליון דן את האדם המה יעידו ויגידו מעשה בני אדם, אם כך נמצא שאף אם יאמר האדם וידוי, אח"כ באים המלאכים להעיד על מעשיו, ובסוגיין נחלקו רב ושמואל על מודה בקנס ואח"כ באו עדים מה דינו, ונמצא שלדעת שמואל אין מועיל הוידוי מטעם מודה בקנס, שהרי לדעתו מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב, וכאן אח"כ באים המלאכים ומעידים בו.

לפי זה ביאר מה שאמר בלעם (במדבר כד כג) 'מי יחיה משמו אל' שכונתו לומר 'מי יחיה משמואל', כלומר שלדעת שמואל שלא מועיל הוידוי מי יוכל לחיות, שהרי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא.

וכ"כ בספר דרך משה (ר' משה כהנא מליסא עמ' לה) אם אומר וידוי קודם התפלה הוא כמודה בקנס קודם שבאו עדים ופטור, ואם יבא השטן אח"כ ויקטרג יאמר לו הקב"ה כבר הודה והתודה קודם שבאת לקטרג עליו, ואז צריך השטן להיות נהפך עליו סניגור כמו שעושה ביום הכפורים שמליץ יושר בעד עמו ישראל שעומדים כמלאכים והתוודו על חטאתם, וזה מרומז, מודה בקנ"ס פטור, קנס ראשי תיבות ק'טיגור נ'עשה ס'ניגור.

לפי זה ביאר בספר טהרת הקודש (מאמר מארי דחושבנא פרק ו), את גודל החשיבות להתוודות בלילה קודם השינה, כי בכל לילה עולה הנשמה למעלה לתת דין וחשבון לפני קונה על כל מחשבה דיבור ומעשה שפעל הגוף, ויד כל אדם יחתום, ומעלה הנשמה איתה כל המעשים הטובים והרעים של כל היום, ואם מקדים ומתוודה אז מודה בקנס פטור, ואם מודה ומתוודה על חטאיו ומתחנן ומתנפל לפני ה' אז הקב"ה מתמלא רחמים עליו, ואז יהיה בכלל מארי דחושבנא ואשרי לו ולמעלות נשמתו. וכע"ז כתב בספר תהלה לדוד (ר' דוד יצחק אייזיק מסקאליע, תהלים קב נה).

[וע"ע בספר נאות דשא (ח"ב עמ' נד) שכתב לבאר מה שאומרים בסליחות 'וסלחת לעוונתי כי רב הוא', שהיות ואנו סוברים כרב שמודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור, לכן כשמתוודים ומבקשים סליחה הקב"ה סולח ומוחל, כי 'רב' הוא, שההלכה כרב שמודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור].

צבא קמח סה

כוס חד פעמי לקידוש

בספר **שרגא המאיר** (ח"א סי' נה) דן על כוסות העשויים מנייר אם כשרים לנט"י לסעודה, וכתב שרק בשעת הדחק גדול יש להתיר. אך הביא בשם בעל הויחי יוסף, שכתב בנוגע לכוס של ברכה שמוותר גם לכתחילה לקדש עליהם שמכיון שנעשו לשתות בהם בסעודה מה בכך שהם מנייר ובזול עד שמשליכין אותן אחר הסעודה, סוף סוף לשם כך נעשו.

אמנם כתב להוכיח מדברי **הרמב"ם** שאם זורקים אותם לאשפה לאחר הסעודה אין להם שם כלי, והביא שגם בעל **הדברי יואל** אמר לו שאין לעשות בהם קידוש מפני שעומד לזרוק לאשפה לאחר השתיה, ואין עליו תורת כלי כלל. ומזה כתב ללמוד שכל שכן לנטילת ידים שאין ליטול בהם לכתחילה.

ובשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' לט) נשאל גם כן בענין זה אם כוסות אלו כשרים לקידוש. והשיב, שהיות וכוס של ברכה צריך להיות שלם כמבואר בשו"ע (או"ח סי' קפג ס"ג), וכתב **המג"א** (סק"ה) שאפילו אם נשבר רק בסיס שלמטה ג"כ פסול אף שגוף הכוס שלם, וכוס של קידוש טעון כל מה שטעון כוס של ברהמ"ז, הרי לנו מכאן שצריך שיהא הכוס נאה, שרק כוס כזה כשר לברהמ"ז ולקידוש. ורואה אני שכוס של נייר שהוא רק לשעה על פעם זה לבד, הוא יותר גרוע, משום שאין לו שום חשיבות שודאי אינו ראוי לברהמ"ז ולקידוש, אך כשאין לו כוס אחר אולי יש להקל.

יש שכתבו להעיר על דברי האגרות משה, שיש לחלק בין כוס שבסיסו נשבר, שמאחר והיה עשוי מתחילה עם בסיס לכן כשנשבר ממנו הרי הוא שבור, משא"כ בכוסות נייר שכן הוא תחילת יצירתם, והוא שלם שהרי לא נחסר ממנו כלום, אפשר לקדש עליו.

ובספר **טהרת הכלים** (ח"א עמ' פה ס"ו) הביא דבריהם, וכתב עפ"י המבואר בסוגיין לגבי שמינה והכחישה, שאנו אומרים מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא, וכך י"ל גם כאן שמה לי חזק והוכחש ומה לי כחוש מתחילתו, סוף סוף חלוש הוא משאר הכוסות, ולא נחשב שלם.

כדעת **האגרות משה** שאין כוסות אלו כשרים לקידוש כתב גם **המנחת יצחק** (ח"י סי' כג) וביאר שכוס של נייר שהוא כלי רק לשעה גרע עוד מנשבר בסיסו, עיי"ש.

מומרת שתרמה

בשו"ת הרשב"ש (סי' קמג) נשאל בענין שהתנדבה המשומדת המופקרת, מפה לספר תורה, אם היא אסורה משום אתנן, או אפילו לא תהיה אתנן אם מקבלים אותה מידה.

והשיב, לענין אתנן אין שום בית מיחוש, שאתנן לא נאסר אלא למזבח והוא שנתן לה טלה באתננה, אבל אם נתן לה כספים מותרים כדאיתא בפרק מרובה.

א"כ זאת המפה משני טעמים אין בה משום אתנן. האחד, שהמפה בעצמה לא נתנה לה באתננה אלא מעות. והשני, אע"פ שנתנה לה באתננה לא נאסר אתנן בקדשי בדק הבית אלא למזבח, כדמוכח במסכת תמורה בפרק כל האסורים. אמנם דן שם אם מקבלים מידה משום שהיא גויה, עיי"ש.

צבא קמח סו

אל מלא רחמים עבור כמה נפטרים יחד

בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' רטז) נשאל מבעל השם משמעון אודות תפלת אל מלא רחמים, אם יוכל לתקן שיוכללו ביחד כל שמות הנפטרים ולהזכירם כל אחד ואחד בשמו ושם אבותיו.

בתשובתו כתב, שאם יאמר הש"ץ בהזכרתו נשמות כל המתים ואח"כ יפרוט שמותיהם, הרי מזה יהיה הוכחה שכל אחד כדאי בפני עצמו. וגם מצינו במסכת מגילה (ב:) שמבואר שיש הבדל בין אם אומרים את יום י"ד וט"ו, או שאומרים את יום י"ד ואת יום ט"ו, שכשאומרים באופן השני אתא את ופסק, כלומר שת"ב 'את' מפרידה בין הדביקים, ונותנת משנת חשיבות ודין נפרד לכל אחד ואחד, ולפי זה כתב שאם יאמר את נשמת פלוני בן פלוני, ואת נשמת פלוני בן פלוני, יחשב להזכרה בפני עצמו לכל אחד ואחד. וציין בזה גם לסוגיין שדנו על ה'ואת' אם על ידו ערביה קרא או פסקיה קרא.

ולמעשה סיים וכתב, סוף דבר יפה הורה רומע"כ לכללם יחד בתפלה אחת, בצירוף הטעם של טירחא דציבורא, וחשש מכשול שנהיה במשך זמן יציאת הבחורים וגם בתולות.

בעניין זה ע"ע בספר **בית אהרן** (מגיד, ח"י ערך את סי' ז) שהאריך בביאור הכלל 'את' אתא ופסק.

והנה **בשו"ת נטע שורק** (או"ח סי' ח) דן גם בנידון אמירת אל מלא רחמים, וכתב שיש קפידא לנפטרים שיעשה להם אל מלא רחמים לכל אחד בפני עצמו.

אמנם **בשו"ת נהרי אפרסמון** (ח"מ סי' ה) כתב לחלק בין יוה"כ שאז העולם בכל מקרה שרויים בתענית, ואין כאן טירחא דציבורא, ואפשר לעשות אל מלא רחמים לכל אחד בפני עצמו, משא"כ בהזכרות נשמות ברגלים שיש טירחא דציבורא יכללו כולם ביחד.

בספר **בית ישראל** (לאנדא, ח"ב סי' נז) הביא דבריהם, וכתב שיש לומר אל מלא רחמים לכל הנפטרים יחד, והאריך להוכיח שגם ביוה"כ שייך טירחא דציבורא, וכן הביא מדברי **מהערוגת הבושם** (או"ח סי' ריא) שכתב שמכך שאין אומרים לכולם יחד ומשתתפים הרבה זמן מחוץ לבית הכנסת יש חשש למכשולות שמתערבים האנשים ונשים, עיי"ש.

תקנה מחודשת לבעל תשובה

בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' סב) נשאל אודות בעל תשובה, אם יש מקום לאסור ללבוש בגד שארגו בעצמו קודם שזיכהו השי"ת לחזור בתשובה, מחמת שקרוב לודאי שארגו גם בשבת, וא"כ יש בזה משום מעשה שבת באיסור דאורייתא, שאסור לו עולמית במזיד כמבואר **בשו"ע** (או"ח סי' שיח ס"א).

אחד הצדדים להתיר הביא עפ"י המבואר בסוגיין, שעשו תקנת מריש מפני תקנת השבים, והיינו שחז"ל חיפשו להקל על בעל תשובה, ולכן כתב שיש לסמוך בנידון זה לצרף שיטת **הגר"א** (שם) שקיי"ל כמ"ד שגם לאדם עצמו שעשה המלאכה בשבת מותר במוצ"ש, וכתב **המשנ"ב** (סק"ז) שיש לסמוך שיטה זו בשעת הצורך, ואף שכתב המשנ"ב שאין לסמוך ע"ז אלא בשוגג דוקא, היינו שכשעושה במזיד למה נקיל, משא"כ בנידון זה ששב מרשעתו, גם במזיד יש לסמוך על הגר"א משום ששקדו חז"ל על תקנת השבים. ועיי"ש עוד כמה וכמה טעמים להקל בזה.

צבא קמח סז

הדלקת נרות חנוכה בשמן גנוב

בסוגיין מבואר שגנב וגזלן ואנס, הקדישן הקדש ותרומתן תרומה ומעשרותן מעשר, מפני השינוי השם, שלפני ההקדש הרי זה חולין, ולאחר ההקדש נקרא הקדש.

הרשב"א במסכת גיטין (נה.) כתב להקשות, אם יאוש לבד אינו קונה איך הגזלן יכול להקדיש, הרי בזמן ההקדש החפץ אינו שלו. וכתב לתרץ שע"י ההקדש הקדשו וקנינו באים כאחד, שנקנה החפץ לגזלן ולכן הוא יכול להקדישו.

בביאור דבריו כתב הקצות החושן (סי' שסב סק"א) שנאמר בזה חידוש הקדישו וקנינו באים כאחד, כעין שמבואר במסכת גיטין (עז:): על נתינת גט ליד אשה, גיטה וידה באין כאחד.

והנה בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ל ח"א סי' שטט) כתב, שהגזלן שמן והדליק בו נר חנוכה, יוצא בו ידי חובת מצות נר חנוכה. וזאת עפ"י המבואר בתוס' (שבת נח. ד"ה אע"פ) שדבר שנאסר בהנאה עצם הדבר שאוסרו בהנאה הרי הוא נחשב לשינוי מעשה, אם כן בשעה שמתחיל להדליק, הנר נאסר בהנאה, ונחשב שינוי מעשה, והגנב קונה זאת בשינוי.

אולם בספר פסקי תשובה (פיטרקאווסקי, ח"א סי' קצט) כתב, שאם נאמר שאין הגנב יוצא ידי חובת המצוה, הרי לא יהיה השמן אסור בהנאה, ונמצא שלא יקנה אותו בשינוי, ומדוע נקט השו"מ שהוא יוצא ידי חובתו והשמן נאסר. וביאר שהיות ואיסור ההנאה, והיציאה ידי חובת המצוה שניהם באים כאחד, הרי זה כעין המבואר ברשב"א בסוגיין שהקדשו וקנינו באים כאחד.

אמנם כתב שם לדון בדבר החדש שהיות ואין הפתילה והנר גנובים, אלא רק השמן, אין זה פסול משום מצוה הבאה בעבירה. אך ציין לשו"ת ארץ צבי (תאומים, סי' נב) שמצדד להחמיר בשמן גזול.

טבילה במים שאובים לתוספת קדושה

דעת רש"י בסוגיין שפסול שאובין במקוה אינו אלא דרבנן. לפי זה כתב בספר דברי תורה (ח"ט אות פג) שהטובל בערב שבת במים שאובים, יכול לכונן בטבילה זו כל כוונות האריז"ל, כיון שמן התורה מקוה של מים שאובים כשרה.

כך מבואר גם בשו"ת תורה לשמה (סי' שעה) שכתב שאף על פי שהשאובים פסולים לטבילה דאורייתא, מ"מ כשרים הם לבעל קרי, ולמחות המזיק שנברא מן הקרי, וכיון ששאובים מועילים לבעל קרי, הרי הם מועילים גם לטבילת שבת ויו"ט, על דרך הסוד שמאחר שמטהרין מטומאת קרי כמו"כ יש בהם כח להמשיך הארה ג"כ מלמעלה.

ומכל מקום כתב, אם ירצה אדם לעשות שאובין ולטבול בהם לקריו ולע"ש וי"ט טוב, שלא ישפוך השאובין ישר לתוך המקוה, אלא ישפכם חוץ למקוה והם יורדים למקוה, ואז הרי זה שאובה שהמשיכוה כולה שיש מתירים זה גם לנדה ושאר טמאים.

אמנם בספר אפיקי מים (סי' סב) כתב שמפורסם בשם הרב דברי חיים דהטובלים לשם תוספת קדושה לא מהני לטבול במים שאובין. ובמחזור דברי יואל (אות לו) הביא שבעל הדברי יואל אמר שהיה לו ויכוח עם בעל ערוגת הבושם אם טבילה בשאובים מועילה לטבילת ערב יום כיפור, ודעת בעל ערוגה"ב היה שצריך מקוה כשירה דוקא, אבל דעת בעל הדברי יואל היה שאם אין לו מקוה כשירה יטבול בשל שאובים.

כפתור

ואיש כי יקדיש את ביתו קודש לה' מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו

'ויוצא אותו החוצה', (בראשית טו ה) צא מאיצטגנינות שלך וכו', אברם אינו מוליד, אברהם מוליד. (בפירש"י שם מהמדרש). והקשה הזר הקדוש (ז:), הלא לא נקרא שמו אברהם עד שמל, ואיך הוליד את ישמעאל קודם שמל. ונראה, דהנה באדם הנותן מתנה לחבירו אין מתנתו מתנה עד שתבא ליד המקבל, מאחר שעדיין הוא תולה בדעת הנותן פן יחזור ממתנתו, ולאפוקי דאם נאמר דאין הנותן יכול לחזור בו, הרי כבר נגמרה המתנה והרי הוא כמי שבא ליד המקבל, ואין חילוק בעיקר המתנה במה שהיא ביד הנותן משהוא ביד המקבל. אך החילוק הוא לענין אם הקדישו המקבל, דאינו קדוש אף שהוא שלו לגמרי מאחר דאינו ברשותו, משום דכתיב (ויקרא כז יד) 'ואיש כי יקדיש את ביתו קודש', מה ביתו ברשותו. כדאיתא בגמרא. ולפי זה אף באמירה לגבוה דכמסירה להדיוט דמי ואינו יכול לחזור בו, מכל מקום, אינו יכול להקדישו מטעם הנ"ל. לפי זה, כיון שהבטיח הקב"ה לאברהם שיקרא שמו אברהם, הרי הוא כמי שכבר נקרא אברהם, כמאמר הכתוב ויחשבה לו צדקה, פירוש, שחשב אברהם שעשה השם עמו צדקה והבטחתו כמסירתו דמי, והרי יכול להוליד את ישמעאל. אך את יצחק עדיין לא היה יכול להוליד, משום שהוא קדוש מבטן, וכמו שכתבו התוספות ז"ל (בדעת זקנים מבעה"ת בראשית יז כא) על 'ואת בריתי אקים את יצחק' וכו'. אקים ר"ת אשר קידש ידיד מבטן. וזה לא היה עדיין כח ביד אברהם אף לאחר הבטחה, עד שנקרא שמו אברהם. ודו"ק היטב.

(קול שמחה, לך לך)

והתורה אמרה אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס

'אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס' (שמות כג א), היינו שלא לדבר רע על שום אחד מישראל ח"ו, כי על ידי זה יצטרך להיות עד חמס, כשמקטרג הרשע זה היצר הרע, ויביא אותו לעדות על דבריו, ולכן גם כשיצטרך לגנות איזה מדה רעה, ולדבר מאיזה אדם רשע, יאמר בפירוש שאינו מדבר על עצם האדם רק על המדה הרעה.

(בעל שם טוב על התורה, משפטים)

שסימא את עין טבי עבדו

נ"ל בס"ד על פי מ"ש הגאון חיד"א ז"ל, בדבש לפי, בשם הרמ"ד ז"ל, דטבי עבדו של רבן גמליאל היה גלגול חם, והיה הברור מהטוב שבו, ולכן נקרא טבי עכ"ל, וידוע דהכתוב תלה עון חם בראיתו, דכתיב (בראשית ט כב) 'וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ', ושבח את אחיו בראיה, דכתיב (שם שם כג) 'ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחורנית וערות אביהם לא ראו', לכן נתגלגל הדבר עתה, שסימא רבן גמליאל את עיניו לכפר על אותו גלגול, ולכן נקרא טבי אותיות יבט, ודו"ק.

(בן יהוידע לרבי יוסף חיים מבאגדד)

משנת המועדים

"עוז והדר"

פסח

משניות, רי"ף ופסקי הרא"ש. מפרשי היד החזקה במהדורת 'עוז והדר', מהרש"א, ילקוט מפרשים, וילקוט ביאורים. אליבא דהלכתא, פניני הלכה וכפתור ופרח. מנחת חינוך, שו"ע הרב. משנ"ב המבואר וערוך השלחן.

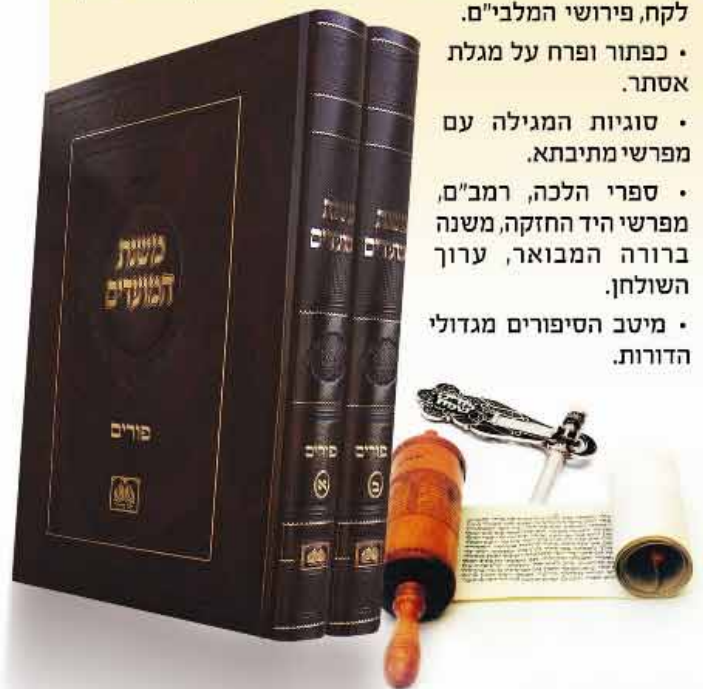
עליהם גם נוספו: זוהר הקדוש, מהר"ל, של"ה, תפארת שלמה, יסוד ושורש העבודה, דרך פקודין, ומאמרים יקרים. סדר אמירת קרבן פסח, אגרות מהר"ש אוסטרופאליע, פניני המועדים, אוצרות מספרי החסידות ומקבץ מעשיות וסיפורים נבחרים.

פורים

• מגלת אסתר בעימוד מפואר עם, תרגום, רש"י, אבן עזרא, בעל הטורים, ראשון לציון, מגלת סתרים הדר עזר, שפתי חכמים, תולדות אהרן.

• מגלת אסתר עם, תרגום שני - עם ביאור פתשגן הכתב, יוסף לקח, פירושי המלבי"ם.
• כפתור ופרח על מגלת אסתר.
• סוגיות המגילה עם מפרשי מתיבתא.
• ספרי הלכה, רמב"ם, מפרשי היד החזקה, משנה ברורה המבואר, ערוך השולחן.
• מיטב הסיפורים מגדולי הדורות.

מתנה יהודית מקורית

מיוחד למלמדים

**אוצר
המגילה**

מתנת פורים לתלמידים

מנהלי מוסדות וארגונים

בעקבות הביקוש הרב ניתן לרכוש את 'משנת המועדים' במרוכז לפרטים: מוטי 0527686769

ניתן גם להשיג במארז מהודר ומפואר במיוחד

להגדיל תורה ולהאדירה

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות